

2. Vad är syftet och målet med en teaterövning?

Ett syfte är intentionen med en övning, en förhoppning och tanke om att övningen ska leda till utvecklande av en förmåga. Därför är det viktigt att fundera över vilket mål du har med gruppverksamhet. Är målet en redan bestämd teateruppsättning? Då är syftet främst att utveckla deltagarnas skådespelarförmågor (inre, yttre och relationellt). Är målet dramaverksamhet? Då är syftet främst att utveckla deltagarnas personliga och sociala förmågor.

Vad är skillnaden mellan en drama- och teaterövning?

Har du någon gång funderat på vad som är skillnaden mellan en drama- och teaterövning? Skulle du nu i denna stund göra en sökning av ordet *teaterövning* på Google så kommer de första resultaten på söksidan vara träffar bestående av begreppet *dramaövningar*. Vanligt återkommande när du frågar en teaterlärare eller dramapedagog om skillnaden så kommer den personen antagligen svara att övningar i drama handlar om arbete med individ- och gruppprocesser, medan övningar i teater handlar om att arbeta inför teaterföreställning och produktion. Jag skulle dock säga att det finns mer som förenar drama- och teaterverksamhet än som skiljer dem åt. Det handlar egentligen ytterst om perspektiv, vad som är i förgrunden och vad som är i bakgrunden. Både teater- och dramapedagogiken använder samma eller liknande övningar som bygger på samma tradition med fokus på både grupp och individ, där teaterföreställning kan vara ett slutresultat. Det som skiljer drama- och teaterövningar åt är syftet med övningen och vem som ska göra övningen. Är övningen tänkt att främst utveckla dig som privatperson eller är övningen tänkt att utveckla dig som skådespelare. Som jag tidigare beskrivit så finns båda perspektiven representerade i varandra, men jag anser att det är viktigt att fundera på vem övningen främst riktar sig till, det gör att övningen faktiskt har chans att uppnå sitt syfte.

Fyra olika syftesperspektiv (uttrycka, utvecklas, medvetandegöra eller lära)

Tyvärr har vi ibland en benägenhet i teater- och dramaskenningar att glömma bort syftet med övningen och vem den är tänkt att gälla (vidare läsning om övningens VEM kommer i nästa modul). En dramaforskare vid namn Mia Marie Sternudd disputerade 2000 och genom att analysera dramalitteraturen kunde hon beskriva fyra perspektiv inom dramapedagogiken.

De fyra perspektiven är:

- Det konstpedagogiska perspektivet har syftet att uttrycka genom drama och teater, där målet är att utveckla individens konstnärliga, sociala och personliga förmågor.
- Det personlighetsutvecklande perspektivet har syftet att utvecklas genom drama, där målet är att utveckla individens demokratiska, självständiga och gruppdynamiska förmågor.
- Det kritiskt frigörande perspektivet har syftet att medvetandegöra genom drama, där målet är att utveckla individens solidariska och emancipationsinriktade förmågor.
- Det holistiska lärandeperspektivet har syftet att lära genom drama, där målet är att utveckla individens förståelse för ett kunskapsområde.

Även om det inte går att kategoriskt rama in alla teater och dramaövningar i dessa fyra perspektiv så kan de ändå vara en hjälp i tanken bakom vad som är syftet med en drama- och teaterövning. Är syftet att utveckla dig som person eller som skådespelare?

Det konstpedagogiska perspektivet

Teaterövningen går främst in i det konstpedagogiska perspektivet och det är främst här som träning för skådespelaren har sin hemvist. Det första perspektivet poängterar även sociala och personliga förmågor, vilket jag anser vara en naturlig del av teaterverksamheten. Jag skulle rent av säga att vi generellt lägger allt för mycket tid och kraft på övningar som tränar sociala och personliga förmågor, du får dem på köpet i arbetet med teater. Övriga tre perspektiv skulle jag anse vara mer inriktade på övningar inom dramapedagogik, även om jag ofta använder de här perspektiven i utformning av karaktärsarbetsövningar, vilket jag återkommer till i del 6.

Teaterövningens Vad, Hur och VARFÖR

Begreppet övning är synonymt till träning, skolning, repetition och läxa. Det betyder att en teaterövning ska träna en förmåga och därmed kunna svara på didaktikens tre grundfrågor;

1. *Vad* som ska undervisas om, alltså *vilken förmåga* ska tränas?
2. *Hur* ska undervisningen ske, alltså *vilken övning* ska genomföras för att träna denna förmåga?
3. *Varför* ska vi undervisa om ett visst innehåll, alltså i *vilket syfte* tränas förmågan genom övningen?

Den sista frågan menar jag är den viktigaste frågan i utvecklandet av teaterkunnande, men glöms ibland bort, i förmån för så kallade 'kulövning' (övningar som enbart har syftet att roa och underhålla).

Jag själv och många med mig har flera pärmar med övningar där vi skrivit ner övningar i olika kategorier (lära känna övningar, samarbetsövningar, improvisationsövningar etcetera). Det som jag själv sent kommit att upptäcka är att jag planerade teaterpass utifrån vilka övningar som jag själv tyckte var roligast att genomföra. Det måste vi naturligtvis också få göra ibland, men det får inte bli utgångspunkten för Varför vi väljer en viss övning. Jag tänker också att vi får akta oss för att träna samma förmåga hela tiden, eller förmågor som gruppen och deltagarna redan behärskar riktigt bra. Det är bättre att utveckla förmågor som behöver bli bättre. Ett eftersatt område som jag anser bör utvecklas är förmågor inom röst och talvård. Svensk teater har en stark tradition av talteater, men tyvärr så anser jag att det finns brister i träningen inom röst och talvård. Varför inte börja teaterpasset med en röstövning i stället för en kulövning?

En teaterövning behöver inte vara klar

Synonymt med övning är repetition, i det här fallet menar jag att även om du gjort en övning så behöver den inte vara klar. Jag kommer i del 7 beskriva hur du kan arbeta vidare och utveckla, variera och förändra förutsättningarna med en teaterövning. I det här fallet vill jag dock belysa möjligheten att göra en övning flera gånger och till och med bör göra övningen flera gånger för att få en tydlig utveckling av förmågan och kanske det viktigaste av allt, att se om övningen ger ökade färdigheter. Alltså precis som idrottsträningen är fylld av upprepande övningar, bör teaterpassen planeras på liknande sätt. En teaterövning behöver inte bli färdig, den kan alltid utveckla färdigheterna och förmågorna vidare. Det gäller först och främst övningar som övar en specifik förmåga såsom röst, rörelse, samspel, koncentration och avspänning, men också improvisationsövningar.

Kort sagt går det att beskriva teaterövningen som en träning för skådespelaren inom främst ett konstpedagogiskt perspektiv, där syftet med övningen främst är avhängt vilken förmåga som ska utvecklas, inre, relationellt eller yttre färdigheter.